Terâvîh ve Vitir Risâlesi

Ibn Kutluboğa

Çeviri & Dipnot
Hamza Burak Çiçek

Yayın Tarihi:
14.04.2020

Müracaat:
numanidusuncemektebi.com

numani

Terâvîh ve Vitir Risâlesi

[İbn Kutluboğa]

Muhammed b. Şemsuddîn'in yeğeni zeki bir genç olan Muhammed Bedruddîn bana Vitir namazından sonra kılınan namazlar hakkında sordu. Talebe ve hocalardan oluşan bir grup ile bu meseleyi ele aldıklarını, lakin hiç birinin bir nakil getiremediğini belirtti. Caiz olduğuna dair bir delil bulamayınca "Vitir namazı gece namazlarınızın sonu olsun!"[1] hadisinden yola çıkarak onun mekruh olabileceği sonucuna varmışlardır. Ben de dedim ki: "İmam Husâmuddîn Terâvîh namazı, İmam Tahâvî ise Vitir namazı hakkında yazmıştır. (Onlara bakabilirsiniz)." Bunun üzerine benden bu konu hakkında bir şeyler yazmamı istedi.

Böylece derim ki:
İmam Husâmuddîn Sadruşşehîd (Allâh ona merhamet eylesin) şöyle buyurmuştur: "Meşâyıh[2] (Allâh onlara merhamet eylesin) Terâvîh'in sünnet olup olmaması hususunda ihtilaf ettiler. Kimisine göre sünnet değil, nafiledir. Kimisine göre ise sünnettir ki doğru olan da budur.

Hasan b. Ziyâd'ın, İmam Ebû Hanîfe'nin Terâvîh'i sünnet kabul ettiği görüşünü rivayet etmesiyle bu ihtilaf hallolmuştur. Bu ihtilafın sebebi ise Rasûlullâh'ın (sallallâhualeyhivesellem) Terâvîh'i bazı geceler ikame edip bazı geceler terk etmesindendir. Eğer devamlı kılsaydı onlar üzerine farz olacağından korkmasından ötürü terk ettiğini de beyan etmiştir (ki bu onun kuvvetini göstermektedir. Misvak sünneti de bu minvaldedir). (Rasûlullâh'ın vefatından) sonra Hulefâ-i Râşidîn bu namaza düzenli ve aralıksız bir şekilde devam etmişlerdir. Rasûlullâh (sallallâhualeyhivesellem) ise şöyle buyurmuştur: "Size düşen benim ve benden sonraki halifelerin sünnetine yapışmaktır."[3]

Sünnet oluşunun delili:
Hasan b. Ziyâd, İmam Ebû Hanîfe'den şöyle rivayet etmiştir: "Ramazan aynının gecelerini namazla ikame etmek sünnettir ve terk edilmez. (Başka bir rivayette:) Her mescit ehli için, Ramazan'ın her gecesinde mescitlerinde beşer kere "tervîha" (yani dört rekat) ile Terâvîh namazı kılmaları ve onlara bu namazda her rekatta on ayet veya buna denk bir şeyler okuyacak ve iki rekatta bir selam verecek bir imamın imamlık etmesi gereklidir. Her dört rekatın sonunda dört rekatlık bir namaz süresi kadar beklerler/dinlenirler. Son dört rekattan sonra da aynı miktar bekledikten sonra

[1] Buhârî, no. 953; İbn Ebî Şeybe, no. 6702
[2] Meşâyıh'tan kasıt Hanefî ulemasıdır.
[3] Ebû Dâvûd, no. 4607, Tirmizî, no. 2676

cemaatle Vitir namazını kılarlar. Böylece Vitir hariç yirmi rekat kılmış olmuş olurlar." İşte bu Hanefî imamlarımızın mezhebidir. Allâh onlara merhamet eylesin.

İmam Mâlik, Hz. Ömer ve Hz. Ali'nin görüşlerine uyarak 36 rekat kılınması gerektiğini söylemiştir. Buna karşılık deriz ki: Bu görüşün onlara ait olduğu meşhur değildir.

Eğer 16 rekat daha eklerlerse bakılır; eğer kasıtları (bu 16 rekatı) cemaatle değil de münferiden kılmak ise bunda sakınca yoktur. Hatta müstehaptır.

Yok, eğer İmam Mâlik'in görüşüne uyarak (bu 16 rekatı) cemaatle kılarlarsa mekruh olur. Zira nafile namazların cemaatle kılınması müstehap olsaydı –farzlarda olduğu gibi– cemaatle kılınması daha faziletli olurdu. Daha faziletli olsaydı geceyi ibadetle geçiren müçtehitler toplanır ve daha çok fazilet elde etmek için gece namazlarını cemaatle kılarlardı. Lakin böyle bir fazilet ne Rasûlullâh'tan (sallallâhualeyhivesellem) ne de sahâbeden rivayet edilmiştir. Böyle bir fazilet sabit olsaydı Terâvîh'in yerine (başka bir namaz için) sabit olurdu ki sabit olmamıştır. (Aynı şekilde böyle bir fazilet sabit olsaydı Terâvîh'in diğer nafile ibadetlerden bir ayrıcalığı olmazdı.)

İmam Tahâvî *İhtilâfu'l-Ulemâ* adlı kitabında şöyle buyurmaktadır: Muallâ b. Mansûr İmam Ebû Yûsuf'un şöyle dediğini rivayet etmiştir: "Bir kimsenin Ramazan ayında imamla kıldığı gibi Terâvîh'i evinde kılmaya gücü yeterse onun evinde kılması bana göre daha güzeldir." Bu rivayet *Zâhirurrivâye*'ye muhaliftir.

[Fasıl]

Terâvîh'i Cemaatle Kılmayı Terk Edip Evde Kılmanın Hükmü

Bu hususta meşâyıh (Allâh onlara merhamet eylesin) ihtilaf ettiler. Onlardan bazıları bu kimsenin sünneti terk ettiği için günahkâr olacağını söylemişlerdir. Zira Rasûlullâh'tan (sallallâhualeyhivesellem) rivayet edildiğine göre o, kıldığı Terâvîh'leri cemaatle kılmıştır. Sahâbesinden de aynı şey nakledilmiştir ve fakihler bu hususta ittifak etmişlerdir. Bazılarına göre ise sadece fazileti terk etmiş olur ve bunda bir sakınca yoktur. Çünkü İbn Ömer, Sâlim ve Nâfi'den rivayet edildiğine göre onlar evlerine çekilir ve cemaate katılmazlardı.

Cemaatin fazilet olduğu bilinmektedir. Sahih olan şudur ki: Terâvîh'i cemaatle kılmak bir sünnet-i kifâyedir. Mescit ehlinin hepsi cemaati terk etmiş olsalar sünneti terk etmiş ve günah işlemiş olurlar. Eğer mescitte cemaatle Terâvîh kılındığı halde bazıları

evlerinde yalnız başlarına kılmış olsalar sadece fazileti terk etmiş olurlar ve günahkâr olmazlar.
Mescitteki cemaate katılmayıp evde cemaatle kılma hususunda ihtilaf edildi. Doğrusu şudur ki cemaatte de fazilet vardır, mescitte de. Buna göre evde cemaatle kılan sadece bir fazilete haiz olmuş, diğerini terk etmiştir. Aynı ölçü farz namazlar için de geçerlidir.

[Fasıl]
Bekleme Esnasında Yapılacaklar

Her dört rekattan sonra dört rekat miktarı beklemek, Hasan b. Ziyâd'ın İmam Ebû Hanîfe'den de naklettiği gibi müstehaptır. Zira burada Terâvîh isminin manasının gerçekleşmesi vardır. Ayrıca seleften beri böyle yapılagelmiştir.

Haremeyn'in (Mekke ve Medine'nin) âlimleri her dört rekat arası bekleme hususunda icma ettiler. Mekke ehli bir hafta boyunca dört rekatların arasında tavaf yaparlardı. Medine ehli ise dört rekatların arasında beklerken münferiden dört rekat daha kılarlardı. Bundan dolayı Mekke ehlinin Terâvîh'i Vitir ile birlikte 23 (20+3) rekat olmuş, Medine ehlinin Terâvîh'i ise 39 (36+3) rekat. Bunun gibi her beldenin ahalisi iki namaz arasında beklerken ya tesbih ediyor ya namaz kılıyor ya da susarak bekliyorlar idi.

Beşinci selamdan (yani ikişer ikişer kılındığında 10'cu rekattan) sonra dinlenme meselesine gelince. Meşâyıh'tan bazıları bunda sakıncanın olmayacağını söylemiş iseler de çoğunluk bunun müstehap (güzel) olmadığını söylemiştir. Sahih olan da budur. Bekleme her "tervîha" tamamlandıktan sonra müstehaptır ki bu "tervîha"lar beş tanedir (yani beş tane dört rekat vardır). Bunun dışındaki uygulamalar Haremeyn ve diğer beldelerin ahalisinin ameline muhaliftir.

[Fasıl]
Terâvîh'e Niyet

"Terâvîh'e" veya "vaktin sünnetine" veya –eğer Ramazan ayının içerisindeyse– "gece namazına" diye niyet etse Terâvîh namazı için niyeti geçerli olur. Öğle vakti "Öğle'ne" veya "vaktin farzına" diye niyet etmesinin geçerli olması gibi. Kayıtsız bir şekilde sadece "namaza" veya "nafileye" diye niyet etmesinin geçerli olup olmamasında ihtilaf vardır. Mütekaddim meşâyıhtan bazılarına göre en doğrusu geçerli olmamasıdır. Zira Terâvîh (bir nafile değil) sünnettir. Sünnet namazlar ise nafileye veya kayıtsız bir şekilde namaza niyet etmekle yerine getirilmiş olmazlar. Hasan b. Ziyâd, İmam Ebû Hanîfe'den aynı hususu Sabah namazının sünneti hakkında rivayet etmiştir. Bunun

sebebi bu namazların, farzlar gibi (belli bir vakte) tahsis edilmiş namazlardan olmalarıdır. Bundan dolayı mutlak (yani kayıtsız) bir niyet ile eda edilemezler.

Müteahhir ulemanın çoğuna göre ise Terâvîh ve diğer sünnet namazlar mutlak niyetle eda edilebilirler. Zira onlar da nafiledir. Nafileler ise mutlak niyetle eda edilebilirler. Lakin Rasûlullâh (sallallâhualeyhivesellem) ona muvazebet ettiği için ihtiyat olan, "Terâvîh'e" veya "vaktin sünnetine" veya –eğer Ramazan ayının içerisindeyse– "gece namazına" niyet edilmesidir. Diğer sünnet namazlarda ise ihtilaftan kurtulmak için "sünnete" veya "Rasûlullâh'a ittibaen namaza" diye niyet eder. Her şeyi bilen Allâh'tır.

[Fasıl]

Terâvîh'te Okuyuşun Miktarı

Bazısı şöyle demiştir: "Akşam namazında okuduğu kadar okur. Zira farz namazların en hafifi odur." Bu görüş isabetli değildir. Çünkü bu miktarla Ramazan ayı içerisinde hatim gerçekleşmiş olmaz. Bazısı Yatsı namazında okuduğu kadar okur, demiştir. Zira Terâvîh namazı vakit hususunda Yatsı namazına tabidir. Bazısı ise her rekatta 30 ayet kadar okunacağını söylemiştir. Zira rivayet edildiğine göre Hz. Ömer (radiyallâhuanh) namaz kıldıracak 3 kişi çağırtmış ve ne kadar okuyacaklarına dair talimat vermiştir. Birincisine her rekatta 30 ayet, ikincisine 25 ayet, üçüncüsüne de 20 ayet okumasını emretmiştir. Hasan b. Ziyâd'ın Ebû Hanîfe'den yaptığı nakle göre ise her rekatta 10 ayet veya buna denk bir miktar okur.

Ezcümle; Hz. Ömer'in söylediği fazilet, Ebû Hanîfe'nin söylediği sünnettir. Zira onlar bir kere hatim yapmanın sünnet olduğuna ittifak ettiler. İki hatim ise fazilettir. Hz. Ömer'in emrettiği miktarda iki hatim, Ebû Hanîfe'nin emrettiğinde ise bir hatim okunmuş olur. Çünkü Terâvîh namazının rekatları 600'dür. Kur'ân ayetleri ise 6200 küsürdür. Buna göre her rekata (yaklaşık) on ayet denk düşmektedir.

Cemâluddîn el-Ğaznevî'nin *el-Hâvi'l-Kudsî* adlı eserinde geçtiğine göre mütekaddim meşâyıhtan bazılarına göre eğer imam, cemaate ağır geleceğinden korkarsa (namazın içindeki) oturuşlarda Tahiyyât'tan fazlasını okumaz ve kıraatte Fâtihâ'dan sonra sadece üç kısa ayet, İhlâs veya bu miktar okur.

Terâvîh namazı en sahih görüşe göre mutlak niyetle caiz olmaz diyenler şöyle demektedir: "En faziletlisi her rekatta 30 ayet okumaktır. Böylece her on günde bir hatim okunmuş olur. (Böyle söylememizin sebebi) Ramazan'ın her on gününün özel ve ayrıcalıklı olmasındandır." Her şeyi bilen Allâh'tır.

[Fasıl]
Rekatlar Arasında Uyumluluk

En faziletlisi rekatların eşit olmasıdır. Hasan b. Ziyâd'ın İmam Ebû Hanîfe'den rivayet ettiği gibi. Hz. Ömer'den (radiyallâhuanh) de böylece gelmiştir. Lakin rekatların farklı olmasında bir sakınca yoktur. İki rekatlar içinde ikinci rekattaki kıraati ilk rekattaki kıraatten uzun tutmanın müstehap olmadığı hususunda –diğer namazlarda olduğu gibi– ihtilaf yoktur. İlk rekattaki kıraati ikinci rekattaki kıraatten uzun tutarsa bunda bir beis olmaz. Ancak Ebû Hanîfe ve Ebû Yûsuf'un muhtar olan görüşleri bunun hilafınadır. Yani her iki rekatın kıraatleri eşit olması gerekmektedir. Hasan b. Ziyâd'ın İmam Ebû Hanîfe'den naklettiği gibi. İmam Muhammed'e göre ise ilk rekattaki kıraati ikinci rekattaki kıraatten uzun tutması en faziletli olandır. Bu üç imamın ihtilafı Öğle ile İkindi namazı için de aynı şekildedir. Her şeyi bilen Allâh'tır.

[Fasıl]
İmamın Oturarak Kıldırması

İmamın Terâvîh'i özürlü veya özürsüz olarak oturarak kıldırması ve cemaatin ayakta kılma meselesine gelince. Bu konudaki görüşler iki hüküm etrafında konuşlanmıştır: Cevazı ve müstehaplığı.

Cevazı hakkındaki görüşler: Meşâyıhtan bazılarına göre Ebû Hanîfe ve Ebû Yûsuf'a göre caiz olsa da Muhammed b. Hasan, farz namazına kıyas ederek bunun caiz olmayacağını söylemiştir. Bazısına göre ise hepsine göre caizdir. En doğrusu budur. Zira cemaat böyle bir durumda oturarak kılsa caiz olacaktır. Buna göre ayakta kılmaları evleviyetle caiz olur. Lakin farz namaz bunun gibi değildir.

Meşâyıhın buradaki ihtilafı Ebû Süleymân el-Cüzcânî'nin İmam Muhammed'den yatığı bir rivayetten ötürüdür ki onu ileride açıklayacağız.

Müstehaplığına gelince. Ebû Hanîfe ve Ebû Yûsuf'a göre müstehap olan, özürleri yoksa cemaatin ayakta kılmalarıdır. Çünkü onlara göre ayakta kılmak da, oturarak kılmak da caizdir. Lakin kıyam elbette daha faziletlidir. İmam Muhammed'e göre ise müstehap olan (hepsinin) ayakta kılmasıdır. Zira bu ihtilaf muteberdir. Öyle ki farz namazlarda (kıyamı terk etmenin) caiz oluşunu, nafilelerde müstehap oluşunu men etmiştir.

Ebû Süleymân el-Cüzcânî, İmam Muhammed'e imamlık yapan bir adamdan bahseder. Bir cemaate oturarak Terâvîh kıldırırsa cemaat ayakta mı kılacak diye. Şöyle cevap verdi: "Ebû Hanîfe ve Ebû Yûsuf'a göre evet."

İmam Muhammed'in sadece Ebû Hanîfe ile Ebû Yûsuf'un görüşlerini söylediğini ama kendi görüşünü söylemediğini benimseyen meşâyıhtan bazılarına göre İmam Muhammed, kendisine göre caiz olmadığı için onların görüşlerini hususi olarak zikretmiştir. Sahih olan da budur. Her şeyi bilen Allâh'tır.

[Fasıl]
Terâvîh'i Özürsüz Oturarak Kılmak

Bu konuda da görüşler iki hüküm hakkındadır: Cevaz ve müstehaplık. Cevazı hakkında ihtilaf edilmiştir. Kimisine göre caizdir kimisine göre değil. En doğrusu caiz olmamasıdır. Sabah namazının sünnetini özürsüz bir şekilde oturarak kılmanın caiz olmadığına icma etmişlerdir. Hasan b. Ziyâd'ın İmam Ebû Hanîfe'den rivayet ettiği de buna muvafıktır.

Caiz olmadığını söyleyenler Terâvîh namazını Sabah namazının sünnetine benzetmektedirler. Caiz olduğunu söyleyenler ise onun diğer nafileler gibi olduğunu, zira Sabah namazının sünnetinde olduğu gibi özel bir ihtimama nail olmadığına kail olmuşlardır.

Caiz olduğunu söyleyenlere karşı Ebû Süleymân el-Cüzcânî'nin Ebû Hanîfe, Ebû Yûsuf ve Muhammed b. Hasan'dan yaptığı rivayet aleyhlerine bir delildir ki bu rivayette hiç biri özürlü veya özürsüz gibi bir ayırıma gitmediler (ve ayakta kılınması gerektiğini söylediler).

Müstehaplığına gelince. Sahih olan onun müstehap olmayışıdır. Zira bu, mütevâtire ve selefin ameline (Allâh onlara merhamet eylesin) terstir.

[Fasıl]
Farz, Vitir veya Terâvîh'ten Başka Nafile Kılan Birine Uyarak Terâvîh'e Niyet Etmek

Bazıları buradaki ihtilafı Terâvîh'in niyetindeki ihtilafa bina etmişlerdir. Terâvîh'in mutlak niyetle eda edilemeyeceğini söyleyenler bu meselenin de sahih olmayacağını söylemektedirler. Zira Terâvîh ancak kendine has niyetiyle yerine getirebilir. Kendi niyetinden farklı olan bir imamın niyetiyle değil.

Terâvîh'in mutlak niyetle eda edilebileceğini söyleyen meşâyıhtan bazılarına göre bu durumda bunun sahih olacağını söylemeleri icap eder. En doğrusu şöyledir: Farz, Vitir veya Terâvîh'ten başka nafile kılan birine uyarak Terâvîh'e niyet etmek sahih değildir.

İşbu ihtilafa göre eğer selam vermeden Yatsı namazına Terâvîh namazını eklemek isterse, en sahih görüşe göre sahih olmaz. Zahir olan budur. Zira mekruhtur. Aynı şekilde Yatsı namazının son sünnetine eklerse yine sahih olmaz.

Eğer kendisi, Terâvîh'in ilk veya ikinci iki rekatını kılacakken beşinci veya onuncu iki rekatını kılan bir imama uyarsa? Meşâyıh ihtilaf etse de doğrusu bu uymanın sahih olacağıdır. Zira Terâvîh namazı birdir. İkincisine veya birincisine niyetin herhangi hükmü yoktur. Görmüyor musun ki ilk iki rekattan sonra üçüncüye niyet etse dahi o namazı ikincisi yerine geçer. Bunun delili şöyledir: Bir kimse Öğle namazının son sünnetinde Öğle namazının ilk sünnetini kılana uysa (son sünnetin yerine gelmesi hasebiyle) caiz olur. Bu minval Terâvîh için de geçerlidir.

[Fasıl]
Terâvîh'in Dörder Dörder Kılınması

Bir kimse ikinci rekatta teşehhüt miktarı oturduktan sonra selam vermeden kalkıp dördüncü rekatta selam vererek dört rekatı tek bir selamla kılarsa meşâyıhtan bazılarına göre ilk iki rekatı hariç ikinci iki rekatı caiz olmaz. Zira onlara göre ikişer ikişer kılınması gerekmektedir. Çoğuna göre ise doğrusu her rekatın caiz oluşudur. Zira bu kişi her iki rekatı tamamlamış ve namazı bozacak bir şey yapmamıştır ki (ikinci iki rekatı bozulsun). Sadece ilk tahrîme tekbirini devam ettirerek iki namazı birleştirmiştir. Bu ise namazın bozulmasını gerektirmez.

Aynı şekilde eğer her ikinci rekatta oturduğu halde bir selamla altı, sekiz veya on rekat kılsa ilk grubun görüşüne göre sadece ilk iki rekatı caiz olur geri kalanı değil. Müteahhir ulema bu hususta ihtilaf etse de geneli şöyle demiştir: "Her iki rekat teslîme (ile olacağından bu namaz sahih olur)." Doğru olan da budur. Zira bu kişi her iki rekatın sonunda oturmakla o iki rekatı kayıtlamış olur. Teslîme'nin manası kesmek ve çıkmaktır. Buna göre o namazı tamamlayanlardan değildir.

[…]

Eğer bilerek bir selamla ve her iki rekatta oturarak yirmi rekat kılsa ilk gruba göre sadece ilk iki rekatı geçerli olur. Müteahhir ulemanın geneline göre ise her rekatı geçerli olur. Doğrusu genelin söylediğidir.

[Fasıl]
Terâvîh'in Vakti

Şeyh İmam İsmâil ez-Zâhid ve bir grup şöyle dedi: "Yatsı'dan veya Vitir'den önce veya sonra fark etmez, fecrin doğuşuna kadar gecenin tümü Terâvîh'in vaktidir. Zira Terâvîh gece ibadetidir. Buna göre vaktinin tek şartı gece olmasıdır."

Belh ve Buhara meşâyıhının geneline göre Terâvîh'in vakti Yatsı ile Vitir'in arasıdır. Eğer Yatsı'dan önce veya Vitir'den sonra kılarsa vaktinde eda etmiş olmaz. Zira rivayetler bu şekilde gelmiştir ki bu husustaki rivayetler meşhurdur.

Doğrusu şudur: Terâvîh'in vakti Yatsı namazı ile imsak (fecrin doğuşu) arasıdır. Yani Vitir'den sonra Terâvîh'i kılsa caiz olur. Yatsı'dan önce kılsa caiz olmaz. Zira Terâvîh, Yatsı'dan sonra kılınması emredilen bir sünnettir. Bu açıdan Terâvîh, Ramazan ayı dışında Yatsı namazından sonra kılınması sünnet olan namazlara benzemektedir. Her şeyi bilen Allâh'tır.

[Fasıl]
Terâvîh'in Kazası

Eğer Terâvîh namazını bir kimse kaçırırsa vakti çıktıktan sonra cemaatle mi kılacak cemaatsiz mi kılacak? Meşâyıhtan bazılarına göre Ramazan ayı geçmeden kaza edilir. Bazılarına göre hiç kaza edilmez. Doğru olan da budur. Zira Terâvîh namazı Yatsı veya Akşam namazının (son) sünnetinden daha kuvvetli bir sünnet değildir. İmamlarımıza göre bunlar kaçırıldığı vakit kaza edilmezler. Öyleyse Terâvîh de kaza edilmez.

Onun cemaatle kaza edilmeyeceğine dair delil icmadır. Eğer kaza edileceğini kabul edersek kaçırıldığı gibi kaza edilir. Kaza ederken tek başına kılması, Akşam namazının sünnetinin kazasında olduğu gibi, müstehaptır. Her şeyi bilen Allâh'tır.

[Fasıl]
Adette Şüphe Edilmesi

Eğer 20 mi yoksa 18 mi kıldıkları hususunda şüphe ederlerse meşâyıhtan bazısına göre ihtiyaten cemaatle iki rekat daha kılarlar. Lakin şüpheden dolayı Terâvîh'i fazla kılmak caiz olmayacağı için buna itiraz edilmiştir. Doğrusu şudur ki, sünnet olan sayıyı tamamlamak adına ihtiyaten herkes tek başına iki rekat daha kılar. Böylelikle Terâvîh haricindeki nafile bir namazı cemaatle kılmaktan sakınmış olurlar.

[Fasıl]
Dört Rekatı İki İmamın Kıldırması

Her biri iki rekat kıldırmak suretiyle dört rekatın (yani bir tervîhayı) iki imamın kıldırmasında meşâyıhtan bazılarına göre bir sakınca olmasa da doğrusu bunun güzel (müstehap) olmayışıdır. Zira Harameyn (Mekke ve Medine) ve diğer beldelerin ahalisinin uygulaması her bir dört rekatın tamamını tek bir imamın kıldırmasıdır. (Eğer bir dört rekatı bir imam diğer dört rekatı başka bir imam kıldıracaksa) İmamların değiştirilmesi iki dört rekat arasındaki bekleme menzilesindedir. Her şeyi bilen Allâh'tır.

[Fasıl]

Terâvîh'in Geciktirilmesi

En faziletlisi gecenin çoğunu namaz ve bekleme ile geçirmektir. Meşâyıhtan bazıları "Terâvîh'in gecenin yarısından sonrasına kadar geciktirmek müstehap değildir" demekle meseleyi Yatsı'nın geciktirmesine benzetmişlerdir. Doğrusu şöyledir: Bunda herhangi bir sakında yoktur. Hatta müstehap ve daha faziletlidir. Zira Terâvîh bir gece ibadetidir. Gece ibadetini gecenin sonuna doğru yapmak ise daha faziletlidir.

İmam Ebû Cafer et-Tahâvî *Meâni'l-Âsâr*'ında şöyle buyurmaktadır: "Bir grup insanlara göre Vitir'den sonra nafile yoktur ve eğer Vitir'den sonra nafile kılınırsa Vitir bozulmuş olur ve tekrardan kılınması gerekir. Diğerleri ise onlara muhalefet edip demişlerdir ki: Vitir'den sonra nafile kılınmasında bir sakınca yoktur ve eğer kılınırsa Vitir bozulmuş olmaz. Bu, Ebû Hanîfe, Ebû Yûsuf ve Muhammed b. Hasan'ın görüşüdür (Allâh hepsine merhamet eylesin)." Her şeyi bilen Allâh'tır.

numani